ARTYKUŁY I MATERIAŁY

Jan Dąbrowski, Łukasz Szczepański

TRAKTAT FRANCUSKO-PERSKI JAKO PRZYKŁAD DZIAŁAŃ DYPLOMATYCZNYCH NAPOLEONA W OKRESIE POBYTU W KAMIEŃCU SUSKIM

Słowa kluczowe: Napoleon, Fath Ali Kadżar, Mohammed Mirza Reza, Finckenstein (Kamieniec Suski), traktat francusko-perski, 1807

Schlüsselwörter: Napoleon, Fath Ali Kadschar, Mohammed Mirza Reza, Finckenstein (Kamieniec Suski), Franko-Persische Vertrag, 1807

Keywords: Napoleon, Fath Ali Qajar, Mohammed Mirza Reza, Finckenstein (Kamieniec Suski), French-Persian treaty, 1807

INSTYTUT POŁNOCNY IM. WOJCIECHA KĘTRZYŃSKIEGO

Czterdziestodniowy okres kwaterowania Napoleona w Ostródzie oraz następujący po nim dziesięciotygodniowy pobyt cesarza w Kamieńcu Suskim (Finckenstein) zaowocowały wieloma istotnymi przedsięwzięciami. Zarówno ostródzki zamek, jak i pałac Dohnów stanowiły kolejno faktyczne centra imperium. Jednym z kluczowych elementów pracy w tych kwaterach głównych było podejmowanie zabiegów dyplomatycznych w celu zmniejszenia wysiłku militarnego przez zaangażowaną w kolejne konflikty Francję. Po nierozstrzygniętej bitwie pod Iławą Pruską, w której Wielka Armia poniosła znaczące straty, Napoleon podjął działania, aby zrekonstruować główne siły, utworzył w Nidzicy Korpus Obserwacyjny pod dowództwem gen. Józefa Zajączka, poprawił aprowizację, powołując wojskowe tabory zaopatrzenia. Wzmógł także starania o podpisanie sojuszu ze skonfliktowaną z Rosjanami Persją, co mogłoby odciążyć Francję poprzez zaangażowanie Aleksandra I w wojnę na kilku frontach[1]. Z Ostródy cesarz wysłał listy do szacha Persji Fatha Alego Kadżara[2] i księcia

[1] D. G. Chandler, *The Campaigns of Napoleon. The mind and method of history's greatest soldier*, New York 1995, s. 559.

[2] Fath Ali Kadżar (1772–1834) był drugim szachem perskim wywodzącym się z turkmeńskiej dynastii Kadżarów. W tradycji irańskiej zapisał się jako mecenas sztuki i propagator sztywnej etykiety dworskiej. Na panowanie Fatha Alego Kadżara przypada okres zaciętej rywalizacji pomiędzy Persją i Rosją o strefy wpływów na Kaukazie. W wyniku dwóch stoczonych wojen (1804–1813 i 1826–1828) z rywalizacji zwycięsko wyszła strona rosyjska. O stałym napięciu stosunków pomiędzy obydwoma państwami może świadczyć incydent, do jakiego doszło w lutym 1829 r. Wzburzony tłum dokonał wówczas napaści na rosyjską ambasadę w Teheranie, w zamieszkach zginął rosyjski dyplomata Aleksandr Gribojedow. W ramach przeprosin Fath Ali Kadżar podarował carowi Mikołajowi I ogromny diament o masie 88,7 karata. Niepowodzeniem szacha zakończyła się również polityka ekspansji skierowanej przeciwko Afganistanowi (przegrana w bitwie o fortecę Kafir Qala z 1818 r.). Dzięki hojnemu mecenatowi szacha zachowało się ok. 25 portretów z jego wizerunkiem. Po śmierci Fatha Alego Kadżara tron perski odziedziczył jego wnuk Mohammad (1834–1848).

www.kmw.ip.olsztyn.pl

Persji Abbasa Mirzy. Korespondencję kontynuowano po przeniesieniu kwatery do Kamieńca, tu równolegle przybywały liczne poselstwa. Dzięki propagandowej sztuce tworzonej na zamówienie cesarza, współcześnie pamiętane jest jedno szczególne spotkanie. Mowa tu o utrwalonym na płótnie Francois'a Mulard'a podjęciu poselstwa perskiego. Wielokrotnie reprodukowane w formie grafiki dzieło stanowi jedną z ikon kamienieckiego pobytu Napoleona. Ostatecznym zwieńczeniem powyższych zabiegów dyplomatycznych było zawiązanie w Kamieńcu sojuszu francusko-perskiego.

Niezwykle istotnym źródłem do poznania kulis toczących się zabiegów dyplomatycznych jest korespondencja wysyłana z kolejnych kwater głównych. W sumie w okresie tzw. I wojny polskiej zredagowano sześć listów adresowanych do szacha Persji Fatha Alego Kadżara i księcia Abbasa Mirzy – jeden został wysłany z Warszawy, dwa z Ostródy, kolejne trzy z Kamieńca Suskiego (patrz Aneks).

Sytuacja międzynarodowa sprzyjająca zbliżeniu francusko-perskiemu miała swoje źródło w początkach cesarskich rządów Napoleona. W roku 1804 wybuchła wojna rosyjsko-perska, mająca rozstrzygnąć o dominacji w rejonie kaukaskim. Terenem spornym był pas ziemi łączący wybrzeże Morza Czarnego z Morzem Kaspijskim (terytorium pokrywające się ze współczesnym Azerbejdżanem, Gruzją i Armenią). W grudniu 1804 r. szach Persji Fath Ali Kadżar prowadził walki pod Erywaniem (Erewaniem). Wtedy to po raz pierwszy napisał list do rządu francuskiego z prośbą o pomoc i z wyrazami gotowości do wspólnej walki u boku Francji przeciwko Rosji, przy okazji składając Napoleonowi wyrazy szacunku i podziwu. Ów list 17 grudnia 1804 r. posłaniec szacha, Ormianin Ossep Vassilovitz, wręczył w Kostantynopolu ambasadorowi Francji Pierre'owi Ruffin'owi. W marcu 1805 r., w odstępie kilku tygodni, Napoleon, w celu rozpoznania stanowiska Persji w sprawie wojny z Rosją, wysłał do szacha dwóch posłańców. Byli to Pierre Amédée Jaubert[3], tłumacz Napoleona w okresie ekspedycji do Egiptu, biegły w języku perskim, oraz Alexander Romieu, zaufany oficer, który miał się zorientować w militarnych potrzebach Persów. Obydwaj wieźli listy zachęcające szacha do prowadzenia wojny przeciwko Rosji. Pierre Amédée Jaubert po spędzeniu ośmiu miesięcy w tureckim więzieniu, dotarł do Teheranu dopiero 5 czerwca 1806 r. W międzyczasie pojawił się tam Alexander Romieu,

[3] Pierre Amédée Jaubert (1779–1847) był znanym francuskim orientalistą i tłumaczem. Biegle posługiwał się językiem tureckim, arabskim i perskim. W związku ze swoją znajomością języków, często wchodził w skład francuskich misji dyplomatycznych i wojskowych. Jako członek ekipy naukowej i tłumacz uczestniczył w wyprawie Napoleona do Egiptu (1798–1799). Po powrocie do kraju zajmował stanowiska rządowe. W 1804 r. uczestniczył w misji dyplomatycznej do Stambułu. a w 1805 r. do Teheranu. W 1807 r. uczestniczył w pertraktacjach francusko-perskich. Karierę dyplomatyczną zakończył wraz z upadkiem Napoleona, poświęcając się działalności naukowej.

INSTYTUT PÓŁNOCNY IM. WOJCIECHA KĘTRZYŃSKIEGO

www.kmw.ip.olsztyn.pl

który przedstawił propozycje Napoleona. Spotkały się one z dużym zainteresowaniem szacha i jego ministrów. Tuż przed opuszczeniem Teheranu Alexander Romieu niestety umarł na dyzenterię i został pochowany w pobliżu perskiej stolicy.

Znając rezultaty misji dyplomatycznych, Napoleon 17 stycznia 1807 r. wysyła z Warszawy list do szacha Fatha Alego Kadżara (Aneks 1)[4]. Zachęcał w nim do zacieśnienia wzajemnych związków oraz chwalił się swoimi sukcesami w walkach z Prusami i Rosją. Dalej wskazywał na konieczność zaangażowania do wspólnej sprawy skonfliktowanej z Rosją Turcji. Co niezwykle istotne, w liście pojawia się sprawa polska. Cesarz wyraźnie wskazuje na szansę wskrzeszenia polskiej państwowości, wspomina o tutejszych siłach zbrojnych i rządzie. W kontekście Rosji sygnalizuje korzyści wynikające z odrodzenia Polski.

Kolejne listy wysłano 14 marca 1807 r. z kwatery głównej w Ostródzie (Aneks 2 i 3)[5]. Oddają one główny ton napoleońskiej argumentacji w toczących się negocjacjach. Cesarz, odnosząc się do sukcesów w starciach z wojskami rosyjskimi, uzasadnia korzyści, jakie wynikają z nich dla szacha Persji. Z drugiego listu, adresowanego do księcia Abbasa Mirzy, wyłania się pewna uniżoność Napoleona. Stanowi ona odpowiedź na relację z sukcesów wojennych członka rodziny panującej.

Napoleon był zaangażowany w sprawy perskie niemalże od początku pobytu w pałacu kamienieckim. O potrzebie uaktywnienia stosunków z Persją wspomniał w jednym z listów zaadresowanych 3 kwietnia 1807 r. do ministra Charles'a-Maurice'a de Talleyranda. Tego samego dnia cesarz wysłał list do szacha perskiego Fatha Alego Kadżara (Aneks 4)[6]. W liście tym po raz kolejny zachęcał go do zawiązania sojuszu, co istotne, sygnalizując konieczność ocieplenia relacji z tureckim sułtanem Selimem III[7]. Pojawia się również sprawa angielska. Anglicy są nazwani sprzymierzeńcami Rosji; w celu zaszkodzenia ich interesom cesarz proponuje utrudnienie im kontaktów z Indiami.

Napoleon z niecierpliwością wyczekiwał przybycia „egzotycznego" poselstwa. Z korespondencji z 4 kwietnia 1807 r. wynika, że początkowo planował przywitać gości w Warszawie, plan ten nie doszedł ostatecznie do skutku[8]. Tego samego dnia został zredagowany 69. Biuletyn Wielkiej Armii, w którym możemy

[4] *Correspondence de Napoléon I; publiée par ordre de l'Empereur Napoleon III*, t .14, nr 11651, Paryż 1863, ss. 207–208.

[5] Ibidem, nr 12025–12026, ss. 438–439.

[6] Ibidem, t .15, nr 12278, Paryż 1864, s. 15.

[7] Bezpośrednim źródłem konfliktu turecko-rosyjskiego (1806–1812) było obalenie przez Selima III przychylnie nastawionych do Moskwy hospodarów Mołdawii i Wołoszczyzny oraz naruszenie przez Turcję umowy o swobodzie handlu na Morzu Czarnym i Morzu Śródziemnym. W okresie negocjacji francusko-perskich sułtan borykał się jednak z poważnymi problemami wewnętrznymi. Obok zagrożenia ze strony Rosji, musiał przeciwstawić się powstaniu w Serbii (1804–1813). Dodatkowo w 1807 r., w wyniku buntu janczarów, sułtan został obalony, a władzę w kraju przejął jego bratanek Mustafa IV (1807–1808). Sytuacja wewnętrzna nie sprzyjała zatem dalszej eskalacji konfliktu z Rosją.

[8] J. Jasiński, S. Skowronek, *Wschodniopruskie kampanie Napoleona*, Olsztyn 2007, ss. 73–74.

INSTYTUT PÓŁNOCNY IM. WOJCIECHA KĘTRZYŃSKIEGO

www.kmw.ip.olsztyn.pl

przeczytać, że: „Do Cesarskiey głównеy kwatery przybywaią często kuryerowie z Stambułu i Persyi”[9]. Równolegle do przygotowań związanych z wizytą poselstwa perskiego w Kamieńcu, w Warszawie minister Talleyrand prowadził negocjacje z posłami tureckim i perskim w kwestii warunków przyszłego sojuszu. Głównymi punktami negocjacji (15 kwietnia) były zagadnienia o charakterze militarnym. Napoleon proponował wysłanie do Persji dowodzonego przez gen. Charles'a Mathieu Gardane'a korpusu oficerów i podoficerów, których zadaniem miałoby być szkolenie na miejscu kadry i sprawowanie dowództwa nad miejscowymi jednostkami. Kadra oficerska powinna wystarczyć do dowodzenia korpusem. Jeśli chodzi o dostarczenie przez Francuzów 10 tys. karabinów, to zaproponował on wysłanie fachowców, którzy pomogliby w rozwinięciu ich produkcji na miejscu, w Persji. Od przewidzianego do wysłania korpusu francuskich oficerów obie strony oczekiwały szczególnego wkładu w rozwój perskich jednostek inżynieryjnych[10]. O pracy Talleyranda lakonicznie donosił zredagowany 19 kwietnia 71. Biuletyn Wielkiej Armii: „Xiążę Benewentu bawi ciągle w Warszawie, trudniąc się negocyacyami z posłem Tureckim i Perskim”[11]. Wynikiem ustalonych warunków pomocy militarnej był list zaadresowany przez cesarza do księcia Abbasa Mirzy (20 kwietnia 1807 r. – Aneks 5)[12]. Został w nim wymieniony gen. Charles Mathieu Gardane, który jako pełnomocnik Francji w kwestii pomocy wojskowej miał prowadzić modernizację perskiej armii. Generałowi miała towarzyszyć wyznaczona kadra oficerska. Z treści listu wynika, że wybór Charles'a Mathieu Gardane'a miał związek z wcześniejszymi zasługami jego rodziny – przodkowie generała „mieli już wkład w zbliżenie dwóch imperiów”, co gwarantowało, iż „będzie on podążał ich śladem”[13].

Ostatecznie 27 kwietnia 1807 r., dzień po przyjeździe posła do pałacu Finckenstein, doszło do spotkania Napoleona z Mohammedem Mirzą Rezą. Sławna scena przywitania przez cesarza gości przy wejściu do „pokoju brązowego” została ukazana na wspomnianym obrazie Mulard'a. Napoleon w charakterystycznej pozie, odziany w zielony mundur szaserów Gwardii, stoi w wejściu. W kierunku cesarza zwrócony jest pochylony poseł perski Mohammed Mirza Reza. Obok posła stoi tłumacz i dyplomata Georges Outrey – francuski wicekonsul w Bagdadzie. Scenę uzupełniają towarzyszący posłowi goście i stojący obok żołnierze. Rozmowy miały kurtuazyjny charakter. Napoleon został określony „władcą świata”. Atrakcją kolejnego dnia była parada elitarnych jednostek Wielkiej Ar-

[9] Gazeta Poznańska (dalej: GPoz), 1807, nr 35, s. 8.

[10] I. Amini, *Napoleon and Persia: Franco-Persian Relations Under the First Empire*, Washington 1999, ss. 98–99.

[11] GPoz, 1807, nr 39, s. 8.

[12] *Correspondance de Napoléon I; publiée par ordre de l'Empereur Napoleon III*, t. 15, nr 12429, Paryż 1864, ss. 119–120.

[13] Ibidem, nr 12429, ss. 119–120.

INSTYTUT PÓŁNOCNY IM. WOJCIECHA KĘTRZYŃSKIEGO

www.kmw.ip.olsztyn.pl

mii (20 batalionów piechoty Gwardii Cesarskiej)[14]. Z relacji gen. Jean'a Savary wynika, że Mohammedowi Mirzie Rezie spodobała się wojskowa musztra. Poseł był zaskoczony tym, że możliwe jest, ażeby tylu ludzi maszerowało razem w takim porządku. Podobne wrażenie zrobili wojskowi muzykanci; zgorszony Savary wspomina, że poseł poprosił cesarza o podarowanie mu kilku z nich, jakby byli niewolnikami[15]. Do kolejnych spotkań doszło 29 kwietnia i 1 maja. 29 kwietnia w pałacowym ogrodzie cesarz pytał Mohammeda Mirzę Rezę o perską literaturę i zabytki starożytności znajdujące się na obszarze Persji. W odpowiedzi Napoleon dowiedział się, że w Persji jest sporo nieznanych Francuzom miejsc i źródeł pisanych, które są świadectwem wyprawy Aleksandra Wielkiego i wojen partyjsko-rzymskich. Pamiętając zachwyt wywołany paradą z 28 kwietnia, podczas kolejnego spotkania, 1 maja, Napoleon zaprezentował gościowi paradę kawalerzystów w towarzystwie jednostek artylerii (30 szwadronów Gwardii Cesarskiej i 30 dział lekkiej artylerii), podobnie jak poprzednio, parada wywarła wielkie wrażenie[16]. Dodatkowych informacji o pobycie posła w Kamieńcu dostarcza nam 73. Biuletyn Wielkiej Armii: „Poseł perski przypuszczony był do audyencyi dla pożegnania się przed odiazdem. Poseł ten przywiózł Cesarzowi kosztowne podarunki od swego pana i odebrawszy wzamian portret iego, przyozdobiony bardzo przednimi kamieniami, odjechał z powrotem prosto do persyi. Jest to osoba maiąca wielkie znaczenie w swoim kraiu; człowiek pełen ducha i bystrości. Powrót iego do swoiey oyczyzny był potrzebny. Postanowiono utrzymywać na przyszłość liczne poselstwo perskie w Paryżu i francuzkie w Teheran"[17]. Kosztowne podarki, o których wspomina 73. Biuletyn, to m.in. dywany i bogato dekorowana broń[18].

Pobyt posła perskiego głęboko utrwalił się w tradycji kamienieckiej. Pokoje zajmowane przez posła (pokój reprezentacyjny, sypialnia i mały gabinet na piętrze)[19] do 1945 r. nosiły miano perskich.

Ostatecznym owocem pobytu Mohammeda Mirzy Rezy w Kamieńcu był zawiązany 4 maja 1807 r. sojusz francusko-perski. W celu jego ostatecznej ratyfikacji do Persji wysłany został z misją dyplomatyczną gen. Charles Mathieu Gardane, którego już wcześniej wytypowano na konsultanta wojskowego. Obszerne instrukcje odnoszące się do tej misji otrzymał 10 maja 1807 r[20]. Z kolei, jak

[14] Gazeta Korrespondenta Warszawskiego i Zagranicznego (dalej: GKWiZ), 1807, nr 43, s. 553.
[15] I. Amini, op. cit, s. 100.
[16] GKWiZ, 1807, nr 43, s. 553.
[17] GPoz, 1807, nr 45, s. 6.
[18] J. Jasiński, S. Skowronek, op. cit., s. 83.
[19] Wcześniej pomieszczenia te zajmował książę badeński Karol Ludwik, który w okresie pobytu posła perskiego brał udział w oblężeniu Gdańska – GKWiZ, 1807, nr 43, s. 553.
[20] J. Jasiński, S. Skowronek, op. cit., s. 78, 83.

INSTYTUT PÓŁNOCNY IM. WOJCIECHA KĘTRZYŃSKIEGO
www.kmw.ip.olsztyn.pl

informowała „Gazeta Poznańska", Mohammed Mirza Reza 12 maja 1807 r. udał się z Warszawy w drogę powrotną do Persji[21]. Napoleon był bardzo zadowolony z przebiegu negocjacji prowadzonych w Kamieńcu. W liście wysłanym do szacha z 5 maja 1807 r. wskazuje na wzorową postawę posła i konieczność jego wynagrodzenia po powrocie do ojczyzny (Aneks 6)[22]. W liście wspomina również o zawiązanym traktacie i konieczności jego ratyfikacji w Teheranie.

Rękopis traktatu francusko-perskiego jest aktualnie przechowywany w zbiorach Muzeum Archiwów Narodowych (Les collections du Musée des Archives nationales), z siedzibą w paryskim hotelu Soubise (Hôtel de Soubise). Jako tekst dyplomatyczny, został spisany w wersji dwujęzycznej: w języku francuskim i w języku perskim. Wersja perska (nr inw. AE/III/54/a) nie została przez autorów poddana analizie. W skrócie należy zasygnalizować, że składa się ona z pięciu stron o formacie papieru 20 x 31,5 cm. Dokument został podpisany przez napoleońskiego ministra – sekretarza stanu Hugues'a Maret[23] i opieczętowany przez perskiego posła Mohammeda Mirzę Rezę.

W dalszej części artykułu zostanie zaprezentowane tłumaczenie wersji francuskiej. Tekst sojuszu francusko-perskiego w wersji francuskiej (nr inw. AE/III/54/b) został spisany na sześciu stronach papieru o formacie 20 × 31,5 cm. Na jego treść składa się 16 artykułów poprzedzonych formułą wstępną. Zgodnie z procedurą dyplomatyczną, podobnie jak wersja perskojęzyczna, został podpisany przez Hugues'a Maret'a i opieczętowany przez Mohammeda Mirzę Rezę. Oryginał rękopisu jest niedostępny, autorzy na potrzeby artykułu korzystali z jego wersji zdigitalizowanej. Niemożliwe zatem było przeprowadzenie analiz papierniczych analogicznie do listów napoleońskich ze zbiorów Muzeum w Ostródzie[24].

INSTYTUT PÓŁNOCNY IM. WOJCIECHA KĘTRZYŃSKIEGO

[21] GPoz, 1807, nr 41, s. 1.

[22] *Correspondance de Napoléon I; publiée par ordre de l'Empereur Napoleon III*, t .15, nr 12533, Paryż 1864, s. 191.

[23] Hugues Maret (1763–1839) – po powrocie z wyprawy egipskiej mianowany przez Napoleona ministrem sekretarzem stanu, później pełniący funkcję sekretarza generalnego konsulów. 15 VIII 1809 r. otrzymał tytuł księcia Bassano. Od 17 IV 1811 r. do 19 XI 1813 r. pełnił urząd ministra spraw zagranicznych. Przywrócony na stanowisko w okresie Stu Dni Napoleona. Po porażce Napoleona, do 1820 r. przebywał za granicą. Po powrocie do Francji zmarł w 1839 r. w Paryżu.

[24] W wyniku oględzin zdeponowanego w zbiorach ostródzkiego muzeum listu Napoleona do gen. Clarke'a udało się uzyskać kolejne informację o tym niezwykłym źródle. Dokonane przez Łukasza Szczepańskiego prześwietlenia ujawniły datę produkcji i warsztat, z którego pochodził papier wykorzystany w napoleońskiej korespondencji. Znak wodny nosi następującą treść: 1794/J WHATMAN. Z oględzin wynika, że papier wykorzystany do sporządzenia rozpatrywanego listu został wyprodukowany w znajdującej się w Madistone papierni „Turecki Młyn" (hrabstwo Kent, płd.-wsch. Anglia). W wymienionym roku 1794 właściciel firmy – James Whatman jr – dokonał za cenę £32 000 jej sprzedaży na rzecz braci Hollingworth z Madistone. Prezentowana sygnatura znana jest z licznych listów i książek wydawanych do początku XIX w. Jako ciekawostkę warto zasygnalizować, że papierem produkowanym w „Tureckim Młynie" posługiwali się tacy artyści i pisarze jak: Thomas Gainsborouhg, Wiliam Turner czy Wiliam Blake. W korespondencji i pracy urzędowej korzystali z niego George Washington, książę Wellington czy królowa Wiktoria. Napoleon po raz ostatni skorzystał z angielskiego papieru w okresie pobytu na Wyspie św. Heleny.

www.kmw.ip.olsztyn.pl

Przejdźmy zatem do treści sporządzonego w kamienieckim pałacu traktatu francusko-perskiego w tłumaczeniu Jana Dąbrowskiego:

Ratyfikowane w Finckenstein 10 maja 1807 roku.

Jego Wysokość Cesarz Francuzów, Król Italii, i Jego Wysokość Cesarz Persji, pragnąc skonsolidować, poprzez traktat sojuszniczy, ich związki przyjaźni, nominowali plenipotentów do tej sprawy, co się podaje do wiadomości:

J. W. Cesarz Francuzów, Król Italii – Pana Hugues'a Bernard'a Maret, swojego ministra i Sekretarza Stanu, Wielkiego Oficera Legii Honorowej, kawalera Orderu św. Huberta [królestwa] *Bawarii oraz Orderu Wierności* [księstwa] *Badenii;*

a J. W. Cesarz Persji – swojego ambasadora nadzwyczajnego, prawego i szlachetnego Mirzę Mohameda Rizę Khana, gubernatora miasta i prowincji Casbin[25]*, pierwszego wezyra Księcia Mohameda Aly Mirzy.*

To oni, po wymianie [przedstawieniu] *swoich pełnomocnictw, są uprawnieni do* [podpisania] *tego, co następuje:*

INSTYTUT PÓŁNOCNY
IM. WOJCIECHA KĘTRZYŃSKIEGO

Artykuł 1-szy.

Na stałe nastąpi pokój, przyjaźń i sojusz pomiędzy J. W. Cesarzem Francuzów, Królem Italii i J. W. Cesarzem Persji.

Art. 2.

J. W. Cesarz Francuzów, Król Italii, gwarantuje J. W. Cesarzowi Persji integralność jego aktualnego terytorium.

Art. 3.

J. W. Cesarz Francuzów, Król Italii, uznaje Gruzję jako należącą legalnie do J. W. Cesarza Persji.

Na angielskim papierze sporządzono również inny list spisany w ostródzkiej kwaterze głównej, a obecnie przechowywany w Muzeum w Ostródzie. Mowa o liście wysłanym przez marsz. Berthier'a do komendanta adiutanta Boissier w Kaliszu (list z 6 III 1807 r.). Papier, na którym został spisany list wyprodukowano w papierni Thomas'a Curtreis'a, zlokalizowanej w Carshalton (manufaktura Leid w hrabstwie Surrey, płd.-wsch. Anglia).

Wprowadzenie przez Napoleona blokady kontynentalnej (21 XI 1806 r.) najwyraźniej nie przeszkodziło cesarzowi w korzystaniu z produktów angielskiego przemysłu. Nie wiemy, w jakich okolicznościach papiery z Madistone i Carshalton znalazły się w posiadaniu sztabu Napoleona. Być może zostały zakupione/zarekwirowane na miejscu, w Ostródzie, bądź w jej sąsiedztwie. Oczywiście w warunkach prowadzonej przez Napoleona kampanii wschodniopruskiej najistotniejszy był sam fakt dostępności papieru. Cesarz w okresie pobytu w Ostródzie pisał około 20 listów dziennie. Otwarte pozostaje pytanie, ile z nich sporządzono na materiale z „importu"?

[25] Casbin – współcześnie Kazwin, ostan (prowincja) w północno-zachodnim Iranie, stolicą (markazem) jest miasto Kazwin.

www.kmw.ip.olsztyn.pl

Art. 4.

Zaangażuje się on ze wszystkich sił, aby zmusić Rosję do ewakuacji z Gruzji i z terytorium perskiego, chcąc to osiągnąć za pomocą traktatu pokojowego pozwalającego interweniować [w tej sprawie]. *Ewakuacja ta będzie stałym przedmiotem Jego polityki i całej Jego troski.*

Art. 5.

J. W. Cesarz Francuzów, król Italii, będzie utrzymywał pełnomocnego ministra oraz sekretarzy poselstwa na dworze Persji.

Art. 6.

J. W. Cesarz Persji pragnie zorganizować swoją piechotę, swoją artylerię ściśle według zasad systemu europejskiego w miejsce istniejącej, zatem J. W. Cesarz Francuzów, Król Italii, zaangażuje się w dostarczenie mu tylu dział bojowych i karabinów, ile ich Cesarz Persji zamówi. Zapłata za to uzbrojenie będzie dokonana odpowiednio do jego wartości w Europie.

INSTYTUT PÓŁNOCNY
IM. WOJCIECHA KĘTRZYŃSKIEGO

Art. 7.

J. W. Cesarz Francuzów, Król Italii, zaangażuje się w dostarczenie J. W. Cesarzowi Persji oficerów artylerii, wojsk inżynieryjnych i piechoty w takiej ilości, jaka przez J. W. Cesarza Persji zostanie oceniona jako potrzebna, żeby ufortyfikować pozycje oraz zorganizować artylerię i piechotę perską według zasad sztuki militarnej w Europie.

Art. 8.

Ze swojej strony J. W. Cesarz Persji zaangażuje się w zerwanie z Anglią wszystkich powiązań politycznych i handlowych, zadeklaruje natychmiast wojnę z tą potęgą i bezzwłocznie rozpocznie wrogie działania. W konsekwencji odwoła on z Bombaju ministra perskiego, którego tam [wcześniej] *wysłał. Konsulowie, przedstawiciele i inni agenci kompanii angielskiej, którzy rezydują w Persji i w portach Zatoki Perskiej winni opuścić natychmiast ich rezydencje. J. W. Cesarz Persji dokona konfiskaty wszystkich angielskich towarów handlowych i zabroni wszelkich transportów do Anglii w swoich jednostkach administracyjnych, czy to drogą lądową, czy morską. Każdy minister, ambasador lub agent będący reprezentantem ze strony tej potęgi, podczas wojny, będzie wydalony.*

Art. 9.

W każdej innej wojnie, w której Anglia i Rosja stworzyłyby wspólny front przeciwko Persji i Francji, Francja i Persja stworzą również wspólny front między nimi. Będą [zaczną] *one działać przeciwko wspólnemu wrogowi natychmiast po oficjalnej notyfikacji, która zostanie dokonana w stanie wojny przez tę z dwóch*

www.kmw.ip.olsztyn.pl

Potęg zawierających umowę, która będzie zagrożona lub zaatakowana. Będzie ona [notyfikacja] *użyta także w odniesieniu do wszystkich powiązań politycznych i handlowych, jak to było powiedziane w artykule poprzednim.*

Art. 10.

J. W. Cesarz Persji zastosuje całe swoje wpływy, aby zdeterminować [zachęcić] *Afgańczyków i inne narody Kandaharu do przyłączenia ich armii do swoich* [perskich] *przeciwko Anglii; i po uzyskaniu* [możliwości] *przejścia przez ich terytorium, podąży z armią na pozycje angielskie w Indiach.*

Art. 11.

W przypadku, gdyby eskadra francuska udała się do Zatoki [golphe] *Perskiej i do portów J. W. Cesarza Persji, to znalazłaby tam wszystkie udogodnienia i zabezpieczenia, których mogłaby potrzebować.*

INSTYTUT PÓŁNOCNY
IM. WOJCIECHA KĘTRZYŃSKIEGO

Art. 12.

Jeśli byłoby intencją J. W. Cesarza Francuzów wysłać lądem armię, aby zaatakować posiadłości angielskie w Indiach, to J. W. Cesarz Persji, dobry i wierny sojusznik, udostępniłby mu przejście przez swoje terytorium. Taki przypadek może nastąpić, więc trzeba wcześniej, między dwoma Rządami, zawrzeć szczególną umowę, która zastrzegłaby drogę [trasę], *której wojska powinny się trzymać, aprowizację i środki transportu, które należałoby im dostarczyć, jak też wojska pomocnicze, które według J. W. Cesarza Persji nadawałyby się do przyłączenia do tej ekspedycji.*

Art. 13.

Wszystko to, co miałoby być dostarczone albo dla eskadr, albo dla wojsk – jako konsekwencja dwóch poprzednich artykułów – byłoby uzgodnione w odniesieniu do wymienionych eskadr i wojsk według tych samych cen i warunków jak [mające zastosowanie] *dla wojsk narodowych, które te dobra nabywają.*

Art.14.

Zastrzeżenia zawarte w artykule 12 odnoszą się tylko do Francji. W konsekwencji nie powinny one być rozszerzone na traktaty późniejsze ani w odniesieniu do Anglii, ani do Rosji.

Art. 15.

Traktat handlowy dla korzyści wzajemnych dwóch Potęg zostanie wynegocjowany w Teheranie.

www.kmw.ip.olsztyn.pl

Art. 16.

Ratyfikacje niniejszego traktatu zostaną wymienione w Teheranie z opóźnieniem [w terminie] *czterech miesięcy od daty dzisiejszej.*

Opracowane i podpisane w Obozie Imperialnym w Finckenstein
4 maja, roku 1807

[Pieczęć: Mohammed Mirza Reza i podpis: Hugues Maret]

Traktat francusko-perski wynikał ze zbieżności interesów obydwu państw. Napoleon zaangażowany w wojny z kolejnymi koalicjami widział w Persji sojusznika w walce przeciwko Rosji i Anglii. Z kolei szach perski Fath Ali Kadżar, wiążąc się z Napoleonem, próbował wykorzystać sojusz w pomyślnym zakończeniu wojny z Rosją. Wojna rosyjsko-perska (1804–1813)[26] miała rozstrzygnąć, komu przypadnie strategiczny pas ziemi łączący Morze Kaspijskie z Morzem Czarnym.

INSTYTUT PÓŁNOCNY
IM. WOJCIECHA KĘTRZYŃSKIEGO

Analizując treść traktatu z łatwością możemy wyróżnić priorytety przyświecające dyplomacji francuskiej i perskiej. Szachowi szczególnie zależało na zachowaniu perskich posiadłości na Kaukazie i zapewnieniu protekcji w rozgrywającym się z Rosją konflikcie o przynależność Gruzji (Art. 2–4, 9). Środkiem prowadzącym do wzmocnienia pozycji Persji w regionie miała być przeprowadzona we współpracy z Napoleonem modernizacja armii (Art. 6–7). Z kolei dyplomacji francuskiej szczególnie zależało na przyłączeniu się Persji do blokady kontynentalnej Anglii, przy jednoczesnym zerwaniu stosunków politycznych i wypowiedzeniu wojny (Art. 8 i 9). W przypadku gdyby w przyszłości Napoleon planował zorganizowanie ekspedycji wojskowej do Indii, traktat precyzował warunki udzielenia potencjalnej pomocy (Art. 10–14). Zgodnie z Art. 15, przyszłość ewentualnego traktatu handlowego miała zostać doprecyzowana w trakcie negocjacji w Teheranie. Wbrew ustaleniom z Art. 15, w Art. 6 sprecyzowano ceny zakupu przez szacha karabinów na wyposażenie perskiej armii („Zapłata za to uzbrojenie będzie dokonana odpowiednio do jego wartości w Europie"). Doszło również do porozumienia, co do cen produktów, które ewentualne jednostki inwazyjne kierowane przez Napoleona do Indii miałyby nabywać w Persji (Art. 13: „według tych samych cen i warunków jak [mające zastosowanie] dla wojsk narodowych, które te dobra nabywają").

Pomimo pomyślnych wyników negocjacji prowadzonych w Warszawie i w Kamieńcu, przyszłość sojuszu francusko-perskiego bardzo wcześnie stanęła

[26] А. В. Шишов, *Схватка за Кавказ. XVI–XXI века*, Москва 2007.

www.kmw.ip.olsztyn.pl

pod znakiem zapytania. Diametralna zmiana sytuacji politycznej nastąpiła wraz z podpisaniem 7 lipca 1807 r. pokoju w Tylży. Napoleon, kończąc wówczas wojnę prowadzoną z carem Aleksandrem I, napotkał poważną przeszkodę w angażowaniu się w konflikt na Kaukazie. Dla Persów niekorzystne ekonomicznie było natomiast przyłączenie się do blokady kontynentalnej Anglii. Ostatecznie wysłany z misją do Persji gen. Charles Mathieu Gardanne został odwołany w 1809 r. W sprawy perskie włączyli się ponownie Anglicy. Tym razem to dyplomacji angielskiej udało się pozyskać szacha, doprowadzając 12 marca 1809 r. do zawarcia wstępnej umowy sojuszniczej[27]. Nie wpłynęło to na zmianę niekorzystnego dla Fatha Alego Kadżara przebiegu wojny z Aleksandrem I. O ostatecznej porażce Persów zadecydowała przewaga technologiczna Rosjan. Persowie, pozbawieni zdecydowanego bronić ich sprawy sojusznika i rozbici przez armię carską, zdecydowali się podpisać traktat z Gulistanu (1813 r.) i ostatecznie zrzec się spornych terytoriów na rzecz Rosji.

INSTYTUT PÓŁNOCNY
IM. WOJCIECHA KĘTRZYŃSKIEGO

Aneks

Listy Napoleona wysłane do Persji w 1807 r.

1.

Warszawa, 17 stycznia 1807

Ofiarowałem ci moją przyjaźń i wysłałem ci ze wschodu Europy, dwójkę wiernych sług. Zwłoki [ofiara życia] *jednego z nich niech stanowi dla ciebie rękojmię jego misji*[28]*; drugi wypełnił swoją misję w całości, poznałem więc twoje dyspozycje w stosunku do mnie, twoje odważne wysiłki i sukcesy* [w walkach] *przeciwko Rosjanom. Dowiedz się także o moich sukcesach, które są inspiracją do wzajemnego zaufania. Opuściłem moje imperium, aby maszerować przeciwko naszym wrogom: ich armie zostały rozbite. W 500 milowym*[29] *marszu wszystko podbijałem moim orężem: Prusy są zdobyte, a krwawe porażki Rosjan przybliżyły mnie do ciebie. Zwyciężeni wszędzie – w ucieczce zostali odrzuceni za Niemen, gdzie są zamknięci w swoich granicach i dokąd moja armia za nimi podąża. Warszawa, w której przebywam była stolicą wielkiego imperium, ongiś dominowało ono nad Rosją, i która na*

[27] *Correspondence relating to Persia and Afghanistan*, Parliamentary Papers, London 1839, ss. 305–308.

[28] Napoleon wspomina zmarłego na dyzenterię Alexandra Ramieu'a. Poseł cesarski został pochowany w pobliżu Teheranu, w uświęconym miejscu.

[29] Napoleon podaje dystans w milach francuskich.

www.kmw.ip.olsztyn.pl

pewien czas przyćmiona, może znowu odzyskać swój blask. Polska ponownie chwyciła za oręż, jej wojska już zwyciężały, a jej nowy rząd organizuje się. Z twojej strony atakuj z wigorem wrogów, których moje zwycięstwa wystawiają ci [na bitwę] *w stanie osłabienia i zniechęcenia; odbierz im Gruzję i wszystkie prowincje, które były w twoim imperium i zamknij przed nimi wrota, które tak długo strzegły wejścia.*

Fortuna założyła opaskę na oczy twoich wrogów. Naciskani na wschodzie i na zachodzie ośmielili się wypowiedzieć wojnę Porcie Ottomańskiej. Bez wątpienia jakaś niewidzialna moc, ta sama, która pozwoliła mi zwyciężać i która czuwa nad twoją chwałą, zapragnęła pociągnąć naszych wrogów ku zatracie, czyniąc ich ślepymi na potęgę trzech potężnych imperiów. Wszyscy trzej ułóżmy się i stwórzmy wieczny sojusz. Oczekuję na twojego ambasadora, aby zawrzeć [sojusz], *ma to miejsce właśnie w połowie moich zwycięstw, gdy ponawiam zapewnienia moich wyrazów sympatii do ciebie. Życzę ci błogosławieństwa niebios, długiego panowania w chwale i szczęśliwego zakończenia* [przedsięwzięć].

Napisane w naszym pałacu imperialnym w Warszawie, 17 stycznia 1807 roku, w trzecim roku mojego panowania.

Napoleon

INSTYTUT PÓŁNOCNY IM. WOJCIECHA KĘTRZYŃSKIEGO

2.

Osterode, 14 marca 1807

Napoleon, Cesarz Francuzów, Król Italii, do Szacha Fatha Alego, Cesarza Persów, pozdrawiam.

Otrzymałem twój list. Za każdym razem, gdy dostaję wiadomości o twoich sukcesach, moje serce wypełnia się radością. Jaubert, którego do ciebie wysłałem już powrócił. Poinformował mnie o dobrym przyjęciu, które mu zgotowałeś i o pragnieniach, które wyrażasz i które są również moimi [pragnieniami]. *Dowiedziałeś się, że jestem na granicach Rosji. Zdobyłem na Rosjanach w dwóch bitwach siedemdziesiąt pięć armat; wziąłem do niewoli tylu jeńców i wznieciłem u nich taki alarm, że zastosowali masowy zaciąg, aby bronić swojej stolicy. Twój ambasador przybył do Warszawy i znajduje się w awangardzie mojej armii, 90 mil* [francuskich] *z przodu, nie mogłem go jeszcze zobaczyć. Przed niezwłocznym powrotem do tego miasta, przekażę mu pismo z wyrazami moich sympatii dla ciebie i wyślę go stamtąd do mojej stolicy*[30], *aby mógł on przedstawić w raporcie wiarygodny pogląd o mojej potędze i o moich ludziach. Część armii rosyjskiej, a szczególnie kawaleria, która była przy twojej granicy, została wycofana i skierowana przeciwko mnie. Ko-*

[30] Napoleon ma w tym miejscu na myśli Paryż.

www.kmw.ip.olsztyn.pl

rzystaj z tych okoliczności. Wysyłam ci ten list wszystkimi drogami: należałoby abyśmy utrzymywali stały kontakt w celu koordynacji polityki naszych imperiów przeciwko naszym wspólnym wrogom.

Napisane w mojej kwaterze imperialnej w Osterode, 14 marca 1807 roku i 3 roku mojego panowania.

Napoleon

3.

Kwatera imperialna w Osterode, 14 marca 1807

Napoleon, Cesarz Francuzów, Król Italii, do Abbasa Mirzy, Księcia Persji, pozdrawiam.

Otrzymałem twój list, w którym donosisz mi o swoich sukcesach przeciwko wrogom imperium perskiego. Przyjmij moje gratulacje. Jego wysokość Mohammed-Khan zasiada na tronie; twój dostojny ojciec dziedziczy swoją sławę; ty jawisz się być godny ich obydwu. Nazywają ciebie szablą Wschodu i tarczą Persji, słyszałem o tobie, o nowych wysiłkach, o nowych zwycięstwach. Podtrzymuj swoją reputację wielkości; zaufaj w siłę twojej armii. Fortuna jest dla odważnych. Życzę tobie błogosławieństwa niebios, długich [lat] *pomyślności, szczęśliwego końca.*

Napisane w mojej kwaterze imperialnej w Osterode, 14 marca 1807, 3 roku mojego panowania.

Napoleon

4.

Finckenstein, 3 kwietnia 1807

Otrzymałem twój list, który dostarczył do Konstantynopola twój sługa Iusuf-Aga. Rozkazałem mojemu ambasadorowi, aby wysłał ci ją [korespondencję] *przez jednego ze swoich oficerów.*

Liczne wojska znad Donu, które występowały przeciwko tobie, przybyły do Polski. Wielką ich liczbę wziąłem do niewoli.

Sułtan Selim chce żyć z tobą w pokoju, zaciśnijcie wasze związki; małe nieporozumienia powinny zniknąć w obliczu prawdziwych wrogów. Napisałem do Konstantynopola, aby spowodowali przybycie oficera, którego wysłałeś, abym mógł rozprawiać z nim o szczegółach dotyczących ciebie i twojej armii.

Wstrzymaj całą łączność Anglików z Indiami; przechwyć ich kurierów: są oni przyjaciółmi Rosjan i naszych wrogów. Daj mi znać wkrótce, co uzyskałeś w tej kam-

INSTYTUT PÓŁNOCNY IM. WOJCIECHA KĘTRZYŃSKIEGO
www.kmw.ip.olsztyn.pl

panii, [donieś mi] *o nowych sukcesach i szkodach, jakie poczyniłeś naszym wspólnym wrogom.*

Napoleon

5.

Finckenstein, 20 kwietnia 1807

Bardzo wysoko urodzony, bardzo wspaniały i bardzo potężny Książę, pragnienie, żeby zacieśnić więzy przyjaźni szczęśliwie ukształtowane pomiędzy naszym Imperium i tymże [imperium] *Waszej Wysokości, skłoniło nas do decyzji, aby akredytować przy niej* [Waszej Wysokości], *w charakterze pełnomocnego ministra, generała brygady Gardane'a, naszego oficera Domu imperialnego i komendanta naszych rekrutów. Jego przodkowie mieli już wkład w zbliżenie dwóch imperiów; będzie on podążał ich śladem. Okazał się godny naszego wyboru przez swoje oddanie dla naszej osoby i przez swoją służbę wojskową. Wybraliśmy w naszej armii oficerów, którzy będą mu towarzyszyć. Brali oni udział w naszych zwycięstwach nad Rosjanami i będą pomagać z taką samą gorliwością w operacjach Waszej Wysokości przeciwko naszym wspólnym wrogom.*

Będąc przekonanym, że wybór tak godnego ministra będzie dla niej [Waszej Wysokości] *miły, prosimy ją* [Waszą Wysokość] *dawać mu pełną wiarę we wszystkim, co powie Waszej Wysokości w naszym imieniu, w szczególności, kiedy ponowi zapewnienia o naszej nieustannej przyjaźni i o zainteresowaniu, które wykazujemy pomyślnością Waszej Wysokości i jego kraju.*

Życzymy Waszej Wysokości błogosławieństwa niebios, długiego panowania w chwale i szczęśliwego zakończenia [przedsięwzięć].

Napisane w naszym obozie imperialnym w Finckenstein, 20 kwietnia 1807, trzeciego roku mojego panowania.

Napoleon

6.

Obóz imperialny Finckenstein, 5 maja 1807

Napoleon, Cesarz Francuzów, Król Italii, do Fatha Alego, Cesarza Persów, pozdrawiam.

Otrzymałem twój list, który mi przesłałeś przez twojego ambasadora nadzwyczajnego, bardzo prawego i bardzo szlachetnego Mohammeda Rizę Bega. Zapoznałem się z tym, co on zawiera, i z tym, co on [ambasador] *mi przekazał z twojej*

INSTYTUT POŁNOCNY IM. WOJCIECHA KĘTRZYŃSKIEGO

www.kmw.ip.olsztyn.pl

strony, szczerość twoich wyrazów sympatii do mnie, twoje pragnienie zacieśnienia naszej przyjaźni bliższymi więzami i twoją zdecydowaną wolę ustawicznego zjednoczenia naszych wysiłków przeciwko wspólnym wrogom. W konsekwencji rozkazałem mojemu ministrowi zawrzeć z nim [ambasadorem] *traktat sojuszniczy, którego ratyfikacje podpisane moją ręką i przypieczętowane moją pieczęcią imperialną zostaną wymienione w twojej stolicy. Jego wierne wprowadzenie w życie sprowadzi chwałę na twoje imperium i rozpacz na naszych wrogów.*

Byłem bardzo zadowolony z zachowania twojego ambasadora nadzwyczajnego podczas całego okresu, w którym przebywał on przy mnie i zrobiłbyś mi przyjemność, pamiętając o gorliwości, którą w owych okolicznościach wykazał w służbie dla ciebie.

Życzę ci błogosławieństwa niebios, długiego panowania w chwale i szczęśliwego zakończenia [przedsięwzięć].

Napoleon

INSTYTUT PÓŁNOCNY

Portret szacha Fatha Alego, ok. 1800–1806, Muzeum Luwr w Paryżu

Portret księcia Abbasa Mirzy, ok. 1820 r., Państwowe Muzeum Ermitaż

www.kmw.ip.olsztyn.pl

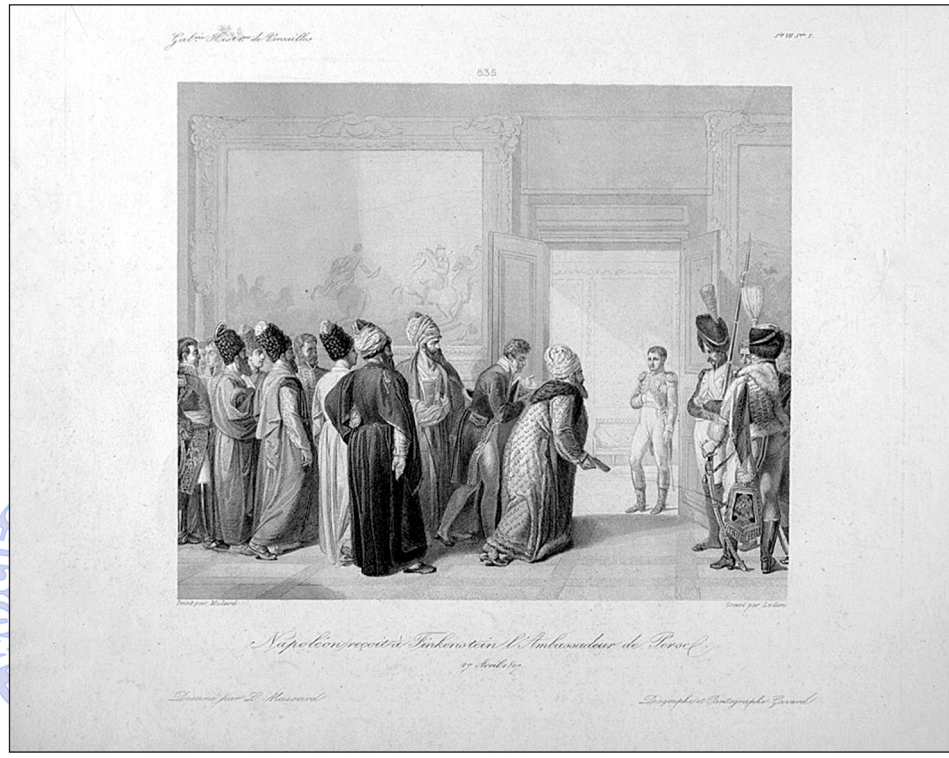

„Napoleon przyjmuje w Kamieńcu ambasadora Persji, 27 kwietnia 1807". Staloryt do albumu *Galerie Historique de Versailles*. Własność Muzeum w Ostródzie (nr inw. MO459)

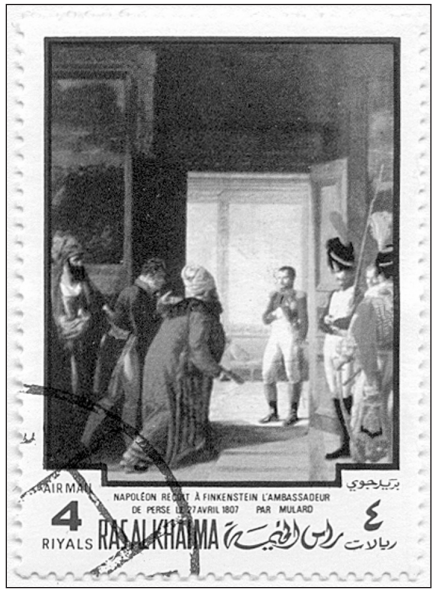

Wydany w Ras al-Khaimah (Zjednoczone Emiraty Arabskie) znaczek pocztowy z utrwaloną na obrazie Mulard'a sceną powitania przez Napoleona poselstwa perskiego. Ze zbiorów Łukasza Szczepańskiego

www.kmw.ip.olsztyn.pl

Jan Dąbrowski, *Łukasz Szczepański, Der Franko-Persische Vertrag als Beispiel der diplomatischen Tätigkeit Napoleons während seines Aufenthalts in Finckenstein*

Zusammenfassung

Der Aufenthalt Napoleons in Finckenstein vom 1. April bis 6. Juni 1807 war reich an vielen wichtigen Initiativen. Der in die Militäroperationen gegen die Kräfte der IV. Koalition engagierte Napoleon ergriff Maßnahmen, die in Entlastung von militärischen Einsätzen der Großen Armee resultieren sollten.

Der Unterzeichnung des Vertrags ging langjähriger Gesandtenaustausch voran. Im Winter 1804 bat der persische Schah die französische Regierung um Unterstützung im Kampf gegen Russland. Bereits im März 1805 delegierte Napoleon seine zwei vertraute Gesandte nach Teheran. Weitere Briefe wurden durch Kuriere nach Warschau, Osterode und Finckenstein geschickt.

Die Autoren führen die Analyse des Franko-Persischen Vertrags durch, der am 4. Mai 1807 im Schloss Finckenstein unterzeichnet worden war. Der Vertrag resultierte aus beiderseitigen Interessen der verhandelnden Parteien. Der persische Schah Fath Ali war an der Modernisierung der Armee sowie am Gewinn von Verbündeten im Krieg, der seit 1804 gegen Russland geführt wurde, höchst interessiert. In diesen Bedürfnissen sah Napoleon eine Chance für die Bildung einer Diversionsfront gegen die Armee des Zaren Alexander I. und für die Ausbreitung der kontinentalen Blockade Englands außerhalb Europas. Außer der inhaltlichen Analyse des Allianzvertrags beschrieben die Autoren den Aufenthalt des „exotischen" Gesandten im Schloss Finckenstein. Dank der Propagandakunst Napoleons sowie Traditionen, die von Schlossbesitzern, den Fürsten zu Dohna, gepflegt wurden, blieb diese Episode im lokalen Gedächtnis bis 1945 erhalten.

Übersetzung von Alina Kuzborska

INSTYTUT PÓŁNOCNY
IM. WOJCIECHA KĘTRZYŃSKIEGO

Jan Dabrowski, Łukasz Szczepański, *The French-Persian treaty as an example of the diplomatic activities of Napoleon during his stay in Finckenstein (Kamieniec Suski)*

Summary

The stay of emperor Napoleon in Finckenstein (Kamieniec Suski, district Iława) from 1st April till 6th June 1807 was rich in many important undertakings. Napoleon, involved in the war operations against the forces of 4th coalition, undertook the diplomatic steps, the result of which could be the lightening of the military effort of the Great Army.

Undersigning the treaty was preceded by long time of sending the envoys with the letters. In winter 1804 Shah of Persia asked the French government for the support in his fight against Russia. As early as in March 1805 Napoleon sent to Teheran two trustworthy envoys. Next letters he sent by the couriers from Warsaw, Ostróda (Osterode) and Kamieniec Suski (Finckenstein).

The authors carry out the analysis of the allied French – Persian treaty signed in the palace of Finckenstein on 4th May 1807. The treaty corresponded to the reciprocal interests of the negotiating parts. The Persian Shah Fath Ali was specially interested in modernization of the army and in gaining over an ally to the war against Russia, which started in 1804. Napoleon in these needs saw the chance of creating the diversion front against the armies of tsar Alexander I and of widening the continental blockade of England outside Europe. Besides the analysis of the treaty, the authors described the visit of the "exotic" legation in the palace of Finckenstein. Thanks to Napoleon art of propaganda and the tradition cultivated by the owners of the palace – the counts zu Dohna, this episode was kept in the local memory till 1945.

Translated by Jan Dąbrowski

www.kmw.ip.olsztyn.pl